

Tämän Vepsun tarinan myötä meidän on mentävä ajassa kauas taaksepäin aina 1300-luvun alkuun, Huggutien ensimmäiseen rälssikirjeeseen vuodelta 1356. Kirje on latinankielinen ja annettu Huggut-nimiselle Pernoon Fasarbystä kotoisin olleelle suvulle. Tämän rälssikirjeen on uusinut Ruotsin kuningas Kaarle I X vuonna 1608 (Ramsey). Tätä rälssikirjettä pitivät Huggutit oikeuksiensa perusteena rälssitarkastuksessa vuonna 1618. (Rosen)

Historiasta löytyy vastine Vepsun taistelulle. Vuonna 1348 kuningas Maunu Eerikinpoika oli matkalla taisteluun Koivistolle Venäläisiä sotajoukkoja vastaan. Maunu Eerikinpoika joukkoineen valloitti venäläisten vahvan Pähkinäsaaren linnan. Myöhemmin käydyissä taisteluissa he joutuivat peräytymään. Taistelun jälkeen venäläiset saapuivat hävittämään Viipuria ja Vehkalahtea, joten tänä ajankohtana voidaan olettaa olleen Vepsun taistelu. On muistettava, että Huggutien vaakunassa on verinen kirves ja käsi. Käsi on myös verinen. Vaakuna kuvaa taistelun olleen verisen.

Alkuperäisten lahjoitusten saajien jälkeen, sotien ja uusien lahjoitusten seurauksena saaret vaihtoivat usein omistajaa, vaikkakin vuosisatojen saatossa sukulaisten kesken. Björn Pietarinpoika Dekenin omistukseen tilat tulivat avioliiton kautta Ingrid Ingerintyttären kanssa. Björn Pietarinpoika Deken oli Viipurin vouti ja Viipurin kaupungin ensimmäinen pormestari (Viipuri on perustettu Erik XIII toimesta vuonna 1403). Deken omisti myös Jakkarilan tilan lähellä Porvoota (Ruuth).

Viipurin linnan alikäskynhaltija Salomon Jönssinpoika oli saanut Pyötsaaren ja Jakkarilan tilan äitinsä perintönä Ram-suvulta. Tilat olivat päätyneet Salomon Jönssinpojalle hänen äidin äitinsä Britta Johanintytär Flemingin ja hänen sisarensa Anna Johanintytären kautta, (Anna oli naimisissa Matts Larsson Poitzin kanssa) kun he olivat jakaneen tätinsä Erensgisle Björnpoika Dekenin tyttären perintöä.

Pyötsaaren ja Jakkarilan tilojen lisäksi omistukseen kuului tiloja myös pitkin Pernajanlahden rantaa., Lassdal, Rosendal, Tjysterby, Gammelby ja Baggböle, jotka olivat alkujaan Erensgislen isän Björn herran ja hänen vaimonsa Ingrid Ingerintyttären omaisuutta.

Nyt olemme päässeet jo vuoteen 1612, jolloin lainlukija Sigfrid Jönssinpoika Vilcken todisti, että oli tarkastanut Viipurin alikäskynhaltijan Salomon Jönssinpojan Pyötsaarta ja Jakkarilaa koskevat asiakirjat. (Rosen)

Vehkalahten käräjäoikeuden pöytäkirja vuodelta 1679 kertoo: Aarholma ja sen lähellä olevat luodot sekä Viron luoto ja Säwis (Pikkutyttärsaari) ovat aina kuuluneet Pyötsaarella olevaan Jacob Jöraninpojan tilaan ja, että tämän Jacob Jöraninpojan esi-isät, muinoin joitakin vuosisatoja sitten Winholman luona olevilta Venäläisiltä sotalaivoilta katkaisivat köydet, minkä jälkeen Ruotsin sotaväki otti vangiksi/surmasi Venäläiset (Oksanen).

Salomon Jönssinpojan tyttären mies, Stöderin kartanon herra Augustin Laurinpoika Swanström panttasi Pyötsaaren 1600-luvun lopussa Haminan kaupungin pormestarin Michel Daalmanin leskelle Gertrud Svenin tyttärelle. Hän kuitenkin luopui maaherra Johan Creutzin hyväksi.

Johan Creutz oli Viipurin läänin maaherra. Hän oli yliamiraali ja valtaneuvos Lorenz Creutzin nuorin poika. Hänen isä oli saanut kuningatar Kristiinan aikana läänityksenä Sippolan ja Metsäkylän läänitysalueen. Johan Creutzista tuli myös Turun hovioikeuden presidentti. Omistukseen kuului myös Husgafvelin Reitkallin kartano ja Hietäkylän säteri. Hän kuoli vuonna 1726. (Korhonen)

Hänen tyttärensä ja Haminan varuskunnan komentaja eversti, myöhemmin kenraali Lars Glasentierna omisti myös Stöderin kartanon, Töytärin hovina tunnetun tilan Vehkalahden Töytärissä.

Näin Pyötsaari kytkeytyi Töytärin hovin omistajien sukuun. Heidän omistuksessa tilat olivat yli 20 vuotta. Kreivitär möi tilat miehensä kuoleman jälkeen kauppias Daniel Stevenille vuonna 1746 ja muutti Ruotsiin. Kauppias Steven toimi myös raatimiehenä joten tilat olivat hänelle hyvä sijoitus. Hän oli myös kämnerioikeuden puheenjohtaja (Ruotsi – Suomen aikana kaupungeissa toimiva riita - ja rikosasioita tutkinut oikeus, jossa tuomitsivat kuninkaan vouti ja kaksi raatimiestä.- Uusi Tietosanakirja -).

Asessori Kristoffer Meder osti Steveniltä tilat vuonna 1748 pitäen niitä ainoastaan vuoden. Hän lahjoitti Pyötsaaren ”madam” Maria von Klundt – Stuartille. Asiasta kohuttiin kovin aikanaan, sillä kaikki muu Stuartien omaisuus oli majuri Jacob Stuartin nimissä. Madam myi tilan maanmittari Jonas Neckille vuonna 1758. Hänen omistuksessaan tila oli siihen saakka, kun Matti Sigfridinpoika Pihlhjerta osti osatilan 1771. Kauppahinta oli 230 ruplaa. Matin kuoltua hänen vaimonsa Johanna omaa sukua Huggut ja hänen lapsensa muuttivat Pyötsaareen.

Vuosia myöhemmin vuonna 1792 vanhin poika Martti sai oikeuden kautta koko Huggutien vanhan tilan haltuunsa. Nykyisin Pyötsaaren vanha tila on jaettu useaan osaan ja myyty myös ulkopuolisille. Mutta Vepsu ja Pulterin saaret ovat Pyötsaaren maaosakaskunnan omistuksessa ja yhdessä Kaakkois-Suomen Ympäristökeskuksen kanssa laatinut yksityisen luonnonsuojelu – ja rauhoitussopimuksen.